

КРИТИКА ТА БІБЛІОГРАФІЯ

Балджи М.Д.,
д-р екон. наук, професор
Одеського національного економічного університету

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ

Еволюція використання сільськогосподарських земель в напрямку екологізації землекористування за умов становлення ринку земель потребує запровадження інноваційних підходів комплексного оцінювання їх трансформації. Така необхідність викликана посиленням системних змін у навколишньому природному середовищі, розвитку методологічних підходів системного оцінювання стану і тенденцій щодо всіх видів природокористування, розвитком ринкових відносин, екологізацією землекористування, врахуванням еволюції використання земель та іншими об'єктивними процесами у економіці держави й світу. З огляду на зазначене, особливої уваги заслуговує монографія П.М. Скрипчука, Т.М. Трохлюк «Еколого-економічні засади оцінювання трансформації сільськогосподарських земель».

З позиції системного аналізу обґрунтовано теоретико-методичні підходи оцінювання використання наслідків трансформації сільськогосподарських земель з метою еколого-економічного використання їх на перспективу: еколого-економічна реабілітація, вирощування енергетичних культур, консервація, реконструкція існуючих природно відновлених лісів із подальшим залісненням та ін.

Авторами встановлено, що для зони Полісся значення витрат на еколого-економічну реабілітацію земель за один рік стабілізаційного періоду більші у середньому у 6,3 раза у порівнянні із сумарним еколого-економічним ефектом. Розрахунком планового прибутку від вирощування пшениці за районами Рівненської області доведено, що еколого-економічна стабілізація якості ґрунтів буде інвестиційно привабливою для землекористувачів 4-х районів (Радивилівського, Острозького, Корецького і Гоцанського), оскільки термін окупності витрат на його реалізацію становить від 3 до 5 років. Тому найбільш соціо-еколого-економічно обґрунтованим є використання природно заліснених територій під реконструкцію. При цьому витрати на реалізацію комплексу робіт для стабілізації якісного стану 1 га посівних площ та на еколого-економічну реабілітацію трансформованих земель найменші у Радивилівському, Гоцанському та Острозькому районах. Для зони Полісся аналогічні витрати за один рік стабілізаційного періоду більші у середньому у 6,3 раза у порівнянні із сумарним еколого-економічним ефектом. В цілому для Рівненської області витрати на еколого-економічну реабілітацію земель за один рік стабілізаційного періоду у 2,1 раза більші від сумарного еколого-економічного ефекту за однаковий період часу. Це дозволяє проводити соціо-еколого-економічне обґрунтування використання трансформованих сільськогосподарських земель під реконструкцію лісів та отримання низки екосистемних ефектів.

У монографії доведена актуальність використання методів прогнозування сценаріїв землекористування, соціо-еколого-економічного обґрунтування обсягів кінцевого виробництва, які базуються на суспільному підході. Зазначені прогнози дозволяють врахувати екологічні та соціальні вигоди від лісів природного походження, де найбільш вигідним із економічної точки зору буде варіант реконструкції природного заліснених малородючих земель під лісові масиви.

Автори наукової роботи розробили етапи проведення еколого-економічної оцінки наслідків трансформації сільськогосподарських земель з проведенням екологічного аудиту за наслідками їх не використання. Це дозволяє вирішувати проблему соціо-еколого-

* Скрипчук П.М., Трохлюк Т.М. Еколого-економічні засади оцінювання трансформації сільськогосподарських земель : монографія. Рівне : НУБГП, 2017. 231 с.

економічного обґрунтування використання сільськогосподарських земель внаслідок їх трансформації.

Авторами монографії обґрунтована методика еколого-економічного оцінювання росту лісів природного поновлення різного віку з використанням їх реконструкції та періодичних рубок, що надає можливість отримувати зростаючий у часі стабільний еколого-економічний ефект при забезпеченні екосистемних функцій та соціального значення лісів й покращання в цілому ландшафтів. Запропонована ними методика є одним із ефективних інструментів еколого-економічного механізму використання трансформованих і не продуктивних сільськогосподарських земель.

Також запропоновано схему взаємовідносин у складній системі «стан НПС – трансформація сільськогосподарських земель» для реалізації якої запропоновано механізми раціонального використання та інструментарій їх запровадження а саме: адміністративно-правовий, фінансово-економічний, соціальний та організаційний. Для їх удосконалення у контексті інноваційногорозвитку земельних відносин запропоновані методи, принципи і складові управління трансформованими сільськогосподарськими землями. Зокрема у структурі адміністративно-правового механізму оптимізації використання сільськогосподарських земель запропоновано впровадження інституційних, соціальних, еколого-економічних основ раціонального функціонування земель із використанням положень «синього», «жовтого», «зеленого» кошиків СОТ для здійснення прямої і непрямой підтримки не використання сільськогосподарських земель, які зазнали наслідків трансформації. Для реалізації фінансово-економічного механізму використання трансформованих сільськогосподарських земель розроблено алгоритм вибору їх оптимального функціонування та засади економічного стимулювання раціонального використання і охорони земель в Україні. Організаційно-економічний механізм призначений для удосконалення заходів оптимізації використання трансформованих сільськогосподарських земель та включає: економічні та екологічні передумови; законодавчо-нормативну базу у сфері аграрного природокористування; практичні аспекти не використання сільськогосподарських земель через значні витрати на їх обробіток та дисбаланс цін на сільськогосподарську продукцію тощо.

Проведено моделювання еколого-економічної ефективності використання природно поновлених лісів на сільськогосподарських землях за різними схемами їх вирощування. Встановлено, що для зони Полісся найбільш соціо-еколого-економічно обґрунтованим є використання природно заліснених сільськогосподарських земель під реконструкцію лісів.

Вважаю, що монографія має наукову цінність та розкриває практичні кроки із стабілізації й покращання стану навколишнього природного середовища, на прикладі зони Полісся України.